

2 курс

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра романо-германської філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету (директор
навчально-наукового інституту)

факультет іноземних мов

(вказати назву структурного підрозділу)

Світлана ВІРОТЧЕНКО

(вказати П.І.Б керівника)

“ 30 ” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Комунікативна граматики німецької мови (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	03 Гуманітарні науки (шифр і назва)
спеціальність	035 Філологія (шифр і назва)
освітня програма	Німецька мова та література і переклад та англійська мова Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова (шифр і назва)
спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська (шифр і назва)
вид дисципліни	за вибором (обов'язкова / за вибором)
факультет	іноземних мов

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету іноземних мов

“ 30 ” червня 2025 року, протокол № 8

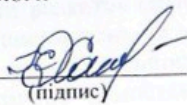
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Криворучко Сергій Іванович, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології

Програму схвалено на засіданні кафедри романо-германської філології

Протокол від “ 25 ” червня 2025 року № 17

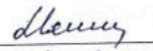
Завідувач кафедри романо-германської філології

(підпис)

Ірина ХОЛОМОГОРЦЕВА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітніх (професійних/наукових) програм:

Німецька мова та література і
переклад та англійська мова
назва освітньої програми

(підпис)

Наталія КАРПУСЕНКО
(прізвище та ініціали)

Англійська мова та література і
переклад та друга іноземна мова
назва освітньої програми

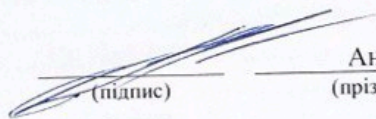

(підпис)

Людмила СОЛОЩУК
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов

Протокол від “ 30 ” червня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

(підпис)

Анна КОТОВА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни Комунікативна граматика німецької мови
складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки
бакалаврів

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 035 Філологія

спеціалізації 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – німецька
035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

засвоєння норм граматики німецької мови та розвиток навичок практичного використання широкого спектру граматичних структур у письмовому та усному мовленні з урахуванням ситуації спілкування. Досягнення цієї мети сприяє розширенню філологічного кругозору й формуванню лінгвістичної та комунікативної компетенції майбутнього вчителя та перекладача.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення студентів з особливостями морфологічної будови німецької мови;
- ознайомлення студентів з особливостями синтаксичної будови німецької мови;
- ознайомлення студентів з особливостями словотвору;
- розвиток практичних навичок використання граматичних структур у письмовій та усній комунікації з урахуванням ситуації спілкування.

1.3. Кількість кредитів:

денна форма: 3
заочна форма: 3

1.4. Загальна кількість годин:

денна форма: 90
заочна форма: 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	10 год.
Самостійна робота	
58 год.	80 год.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність спілкуватися німецькою та англійською мовами.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Фахові компетентності:

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати німецьку й англійську мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних і літературних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (німецька та англійська мови).

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК13. Здатність до організації навчального процесу та використання сучасних методів і цифрових інструментів навчання німецької мови.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

По завершенню курсу студенти мають:

знати: основні граматичні явища німецької мови, зокрема частини мови, будову простих і складних речень, види підрядних речень; граматичні правила морфології, синтаксису та словотворення; граматичні структури для реалізації різних комунікативних дій.

вміти: розпізнавати й описувати граматичні явища в тексті; здійснювати граматичний аналіз речення; відтворювати граматичні правила та надавати до них приклади; правильно вживати граматичні структури в письмовій та усній комунікації з урахуванням ситуації спілкування.

Згідно з вимогами освітньої-професійної програми студенти мають досягти наступних програмних результатів:

ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями німецькою, англійською й українською мовами усно та письмово, використовувати ці мови для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН10. Знати норми літературної німецької, англійської та української мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН14. Використовувати німецьку й англійську мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН23. Мати навички організації навчального процесу та використання сучасних методів та цифрових інструментів викладання німецької мови.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни

Володіння німецькою мовою на рівні A2.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні та практичні аспекти граматики німецької мови

Тема 1. Зворотні дієслова.

Тема 2. Дієслова з префіксами.

Тема 3. Пасивний стан дієслів.

Тема 4. Наказовий спосіб.

Тема 5. Відмінювання прикметників.

Тема 6. Ступені порівняння прикметників та прислівників.

Тема 7. Рід іменників.

Тема 8. Множина іменників.

Тема 9. Артикль.

Тема 10. Займенникові прислівники.

Тема 11. Займенник "es".

Тема 12. Інфінітивні конструкції.

Тема 13. Підрядні речення додатку.

Тема 14. Підрядні речення часу.

Тема 15. Умовні підрядні речення.

Тема 16. Означальні підрядні речення.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				Кількість годин			
	денна форма				заочна форма			
	Усь ого	у тому числі			Усь ого	у тому числі		
		лек.	пр.	сам.		лек.	пр.	сам.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4-й семестр								
Розділ 1. Теоретичні та практичні аспекти граматики німецької мови								
Тема 1. Зворотні дієслова.	5	-	2	3	9	-	1	8
Тема 2. Дієслова з префіксами.	5	-	2	3				
Тема 3. Пасивний стан дієслів.	6	-	2	4	9	-	1	8
Тема 4. Наказовий спосіб.	6	-	2	4				
Тема 5. Відмінювання прикметників.	6	-	2	4	9	-	1	8
Тема 6. Ступені порівняння прикметників і прислівників.	6	-	2	4				
Тема 7. Рід іменників.	6	-	2	4	9	-	1	8
Тема 8. Множина іменників.	6	-	2	4				
Тема 9. Артикль.	6	-	2	4	9	-	1	8
Тема 10. Займенникові прислівники.	5	-	2	3				
Тема 11. Займенник "es".	5	-	2	3	9	-	1	8
Тема 12. Інфінітивні конструкції.	5	-	2	3				
Тема 13. Підрядні речення додатку.	5	-	2	3	9	-	1	8
Тема 14. Підрядні речення часу.	6	-	2	4	9	-	1	8
Тема 15. Умовні підрядні речення.	6	-	2	4	9	-	1	8
Тема 16. Означальні підрядні речення.	6	-	2	4	9	-	1	8
Усього годин	90	-	32	58	90	-	10	80

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
4-й семестр		(денна)	(заочна)
Розділ 1. Теоретичні та практичні аспекти граматики німецької мови			
Тема 1.	Зворотні дієслова. Вживання зворотного займенника "sich" у знахідному або давальному відмінку.	2	1
Тема 2.	Дієслова з префіксами. Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами.	2	
Тема 3.	Пасивний стан дієслів. Пасив процесу та стану.	2	1
Тема 4.	Наказовий спосіб. Форми імперативу. Альтернативні форми наказового способу.	2	
Тема 5.	Відмінювання прикметників. Сильна, слабка та змішана відміни прикметника. Прикметник/дієприкметник як іменник.	2	1
Тема 6.	Ступені порівняння прикметників та прислівників. Порівняння з "als" та "wie".	2	
Тема 7.	Рід іменників. Визначення роду іменника за семантикою та формою.	2	1
Тема 8.	Множина іменників. Типи утворення множини іменників.	2	
Тема 9.	Артикль. Форми артикля. Вживання означеного, неозначеного артикля, відсутність артикля у німецькій мові.	2	1
Тема 10.	Займенникові прислівники. Стверджувальні та питальні займенникові прислівники. Функції займенникових прислівників у реченні.	2	
Тема 11.	Займенник "es". Значення та особливості вживання займенника "es".	2	1
Тема 12.	Інфінітивні конструкції. Інфінітив з часткою "zu". Інфінітивні звороти "um...zu", "(an)statt...zu", "ohne...zu".	2	
Тема 13.	Підрядні речення додатку. Непрямі питання.	2	1
Тема 14.	Підрядні речення часу. Вживання часових форм дієслів.	2	1
Тема 15.	Умовні підрядні речення. Безсполучникові підрядні речення умови.	2	1
Тема 16.	Означальні підрядні речення. Форми відносних займенників.	2	1
Усього годин		32	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
	4-й семестр	(денна)	(заочна)
Розділ 1. Теоретичні та практичні аспекти граматики німецької мови			
Тема 1.	Зворотні дієслова. Вживання зворотного займенника sich або відповідного особового займенника в знахідному або давальному відмінку. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	3	8
Тема 2.	Дієслова з префіксами. Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	3	
Тема 3.	Пасивний стан дієслів. Пасив процесу та стану. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8
Тема 4.	Наказовий спосіб. Форми імперативу. Альтернативні форми наказового способу. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	
Тема 5.	Відмінювання прикметників. Сильна, слабка та змішана відміни прикметника. Прикметник/дієприкметник як іменник. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8
Тема 6.	Ступені порівняння прикметників та прислівників. Порівняння з "als" та "wie". Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	
Тема 7.	Рід іменників. Визначення роду іменника за семантикою та формою. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8
Тема 8.	Множина іменників. Типи утворення множини іменників. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	
Тема 9.	Означений, неозначений та нульовий артикль. Форми артикля. Вживання означеного, неозначеного артикля, відсутність артикля у німецькій мові. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8
Тема 10.	Займенникові прислівники. Стверджувальні та питальні займенникові прислівники. Функції займенникових прислівників у реченні. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	3	
Тема 11.	Займенник "es". Значення та особливості вживання займенника "es". Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	3	8
Тема 12.	Інфінітивні конструкції. Інфінітив з часткою "zu". Інфінітивні звороти "um...zu", "(an)statt...zu", "ohne...zu". Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	3	
Тема 13.	Підрядні речення додатку. Непрямі питання. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6).	3	8
Тема 14.	Підрядні речення часу. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8
Тема 15.	Умовні підрядні речення. Безсполучникові підрядні речення умови. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8
Тема 16.	Означальні підрядні речення. Форми відносних займенників. Ознайомлення з теоретичним матеріалом (1, 2, 3). Виконання вправ (3, 4, 5, 6, 8, 9).	4	8

Усього годин	58	80
---------------------	-----------	-----------

6. Індивідуальні завдання (не передбачаються)

7. Методи навчання

Під час практичних занять використовуються наступні методи:

1. Словесні методи: розповідь, бесіда.
2. Наочні методи: демонстрація, ілюстрація.
3. Практичні методи: обговорення ситуацій, вправи (усні, письмові)
4. Робота з підручником.

8. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів контролюються та оцінюються як під час поточної роботи над навчальним матеріалом, так і в кінці семестру.

Поточний контроль реалізується під час виконання студентами поточних завдань, тестів, письмових контрольних робіт, усного опитування.

Підсумковий контроль проходить у формі заліку, який складається з таких етапів:

- 1) Тестові завдання.
- 2) Висвітлення теоретичного матеріалу.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залікова робота	Сума
Розділ 1		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
Т 1-8	Т 9-16				
30* поточний контроль (практичні завдання та усне опитування + тести та контрольні роботи)	30* поточний контроль (практичні завдання та усне опитування + тести та контрольні роботи)	не передбачається	60	40	100
60			60	40	100

*Поточні роботи в семестрі оцінюються максимально в “5” балів. Загальна оцінка отримується шляхом виведення середнього арифметичного значення, помноженого на коефіцієнт 6.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку / екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів (50%) з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання

Залік складається з таких завдань:

- Завдання для контролю практичних навичок (макс. 30 балів)
- Висвітлення теоретичного матеріалу (макс. 10 балів)

Залік проводиться у формі тестів, які містять 60 та 20 питань відповідно. Кожна вірна відповідь оцінюється в 0,5 балів.

Критерії оцінювання роботи студентів під час аудиторного заняття

Бали	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє лексико-граматичним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його вживає під час усних виступів та виконання вправ, бере активну участь у роботі.
4	Достатньо повно володіє лексико-граматичним матеріалом, самостійно та аргументовано його вживає під час усних виступів та виконання вправ, бере активну участь у роботі.
3	В цілому володіє лексико-граматичним матеріалом, потребує допомоги під час усних виступів та виконання вправ, робить помилки під час усного мовлення та виконання вправ. Приймає участь в роботі, але не є активним.
2	Поверхово володіє лексико-граматичним матеріалом, потребує допомоги під час усних виступів та виконання вправ, робить численні помилки під час усного мовлення та виконання вправ. Майже не приймає участь в роботі.
1	Майже не володіє лексико-граматичним матеріалом, робить багато помилок в усному мовленні та під час виконання вправ. Майже не приймає участі під час роботи в аудиторії.
0	Не з'явився на заняття без поважних причин.

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів неформального навчання, якщо його зміст і результати відповідають меті та результатам навчання дисципліни «Комунікативна граматики німецької мови». Результати неформального навчання можуть бути визнані за наявності підтверджуючих документів (сертифікатів, довідок, описів навчальних програм), якщо вони засвідчують досягнення результатів навчання, співвідносних із цілями курсу. Прикладами релевантної неформальної освіти можуть бути:

- онлайн-курси (Coursera, Prometheus тощо) за тематикою "Граматики німецької мови B1";
- участь у сертифікованих тренінгах і семінарах, присвячених граматиці німецької мови рівня B1;
- сертифіковані програми релевантної тематики.

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється комісією факультету іноземних мов.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1 – 49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна

1. Драб Н. Л. Практична граматики німецької мови : посібник для студентів вищих навчальних закладів та учнів старших класів спеціалізованих шкіл / Драб Н. Л., Скринька С. О., Стаброз С. – 2-ге вид. переробл. та допов. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 280 с.
2. Котвицька В. А. Deutsche Grammatik Schritt für Schritt. Lehr- und Übungsbuch. Kompaktausgabe: підручн. для студ. спец. 035 «Філологія» / В. А. Котвицька, О. А. Лазебна. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 140 с. – Бібліогр. : с. 132.
3. Hering A., Matussek M., Perlmann-Balme M. Deutsch. Übungsgrammatik für die Mittelstufe aktuell. – München : Hueber Verlag, 2019. – 288 S.
4. Swerlowa O. Grammatik im Gespräch : Arbeitsblätter für den Deutschunterricht. Berlin und München : Langenscheidt, 2008. 112 S.

Допоміжна

5. Євгененко Д.А., Білоус О.М., Гуменюк О.О., Зеленко Т.Д., Кубинський Б.В., Білоус О.І., Артамоновська С.П. Практична граматики німецької мови. Навчальний посібник для студентів та учнів. Комунікативні вправи і завдання. – 2-е видання, виправлене та доповнене. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 400 с.
6. Криворучко С.І., Євтушенко В.М. Функціональний підхід у викладанні граматики німецької мови // Тези доповідей XVII Міжнародної науково-методичної конференції «Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції закладів середньої та вищої освіти». Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2025. – С. 47–49.
7. Криворучко С.І., Мірошніченко М.Ю. Принципи німецького правопису // Тези доповідей XVI Міжнародної науково-методичної конференції «Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції закладів середньої та вищої освіти». Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2024. – С. 43–45.
8. Логін І. Німецька мова для студентів-германістів : підручник = Login I. Deutsch für Germanistikstudenten : Lehrbuch / [Сидоров О.В., Сотникова С.І., Безугла Л.Р. та ін. ; за загальною ред. О. В. Сидорова; мовна ред. Г. Коллера]. – Вінниця : Нова Книга, 2024. – 2-ге вид. – 344 с.
9. Jin F., Voß U. Grammatik aktiv. Verstehen – Üben – Sprechen. – Berlin : Cornelsen Verlag GmbH, 2019. – 654 S.
10. Kryvoruchko, S., & Miroshnychenko, M. (2022). FORMATIVES SELBST-ASSESSMENT MIT DEM DIGITALEN TOOL „LEARNING SNACKS“. ГРААЛЬ НАУКИ, (11), 476-478. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.24.12.2021.083>
11. Swerlowa O. Grammatik & Konversation 1 : Arbeitsblätter für den Deutschunterricht. Berlin und München : Langenscheidt, 2006. 126 S.
12. Swerlowa O. Grammatik & Konversation 2 : Arbeitsblätter für den Deutschunterricht. Berlin und München : Langenscheidt, 2006. 112 S.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. http://www.akadaf.com/daf_portal.htm
2. <https://www.derdiedaf.com/>
3. <https://www.duden.de/rechtschreibpruefung-online>
4. <https://www.korrekturen.de/wortliste.shtml>
5. <https://learningapps.org/login.php>
6. <https://www.liveworksheets.com/>
7. <https://wordwall.net>